

Historisch Museum Hengelo

BELEIDSPLAN 2014 - 2018

Verleden heb je, toekomst moet je maken

September 2014

Inhoud

Hoofdstuk 1	Waarom een Historisch museum en waarom in Hengelo	Blz. 2
Hoofdstuk 2	Het Historisch Museum in de Hengelose culturele omgeving	4
Hoofdstuk 3	Missie , doelen en middelen	5
Hoofdstuk 4	Sterktes en zwaktes	6
Hoofdstuk 5	Uitvoering	7

1 Waarom een Historisch museum en waarom in Hengelo

Bestaansredenen voor een Historisch Museum

Een historisch museum houdt de geschiedenis levend en geeft inzicht in het verleden. Inwoners van een stad (en natuurlijk ook andere belangstellenden) moeten kennis kunnen nemen van de lokale geschiedenis. Of een familie als sinds mensheugenis wortelt in die stad of dat een persoon zich er recent heeft gevestigd, enige kennis over de geschiedenis van de plaats waar iemand woonachtig is, bevordert het 'zich thuis voelen' in de woonomgeving. De betrokkenheid bij de eigen woonomgeving wordt erdoor vergroot. Mensen, die de stad bezoeken kunnen in een historisch museum kennis nemen van de geschiedenis van de stad en wat Hengelo bijzonder maakt. Door het 'verhaal van de stad' te vertellen in een modern-museale omgeving wint het aan zeggingskracht, omdat kunst- en gebruiksvoorwerpen, documenten en beeldmateriaal dit verhaal op een spannende manier kunnen ondersteunen.

Waarom een Historisch Museum Hengelo?

Eenzijds is de ontwikkelingsgeschiedenis van Hengelo bijzonder, anderzijds staat zijn ontwikkeling model voor wat er (vooral) in de negentiende eeuw op heel veel plaatsen in Europa is gebeurd. Aan de hand van 'Hengelose ontwikkelingen' (industrieel, sociaaleconomisch, cultureel, demografisch, etc.) kan heel goed worden uitgelegd wat de 'Industriële Revolutie' en het vervolg daarop in de twintigste eeuw, heeft betekend voor Nederland en Europa.

De industriële ontwikkeling in Hengelo wijkt af van die in alle andere plaatsen in Twente (en daarbuiten) omdat de krachtige ontwikkeling van de textielindustrie na 1850 hier heel snel werd gevolgd door de vestiging van metaalindustrie en machinebouw. Het dorp Hengelo kende daardoor in de tweede helft van de negentiende eeuw een ongekeerde bloei. Vanaf het begin van de twintigste eeuw werd de elektrotechnische industrie een derde krachtige pijler.

Het verwerven van kennis over de nationale en regionale ontwikkelingsgeschiedenis is belangrijk.

Een museum als het HMH kan op dit punt een belangrijke educatieve rol spelen. Het museum biedt de mogelijkheid om de grote gevolgen van industriële ontwikkeling, economische crises, oorlogen, culturele bloei, migratie, etc. op leefomgeving te laten zien op lokale schaal.

Het HMH is niet alleen de plaats waar de geschiedenis van Hengelo op een aansprekende wijze wordt verteld. Het is reeds vele decennia ook een 'kenniscentrum' op het gebied van de lokale geschiedenis. Nog steeds breidt deze kennis zich uit, doordat museummedewerkers en derden onderzoek doen en daarover publiceren. 'Kennis over de lokale geschiedenis' wordt door velen gezien als iets vanzelfsprekends. Dat is het echter niet. Dankzij de inspanningen van nu al enkele generaties historici, zowel professionals als liefhebbers, is veel bekend over de lokale geschiedenis. Het museum als 'kenniscentrum' spant zich in om deze kennis op een publieksvriendelijke manier toegankelijk te maken.

Dit gebeurt onder andere via de website, het blad Hengelo toen en nu, de vaste collectie en tentoonstellingen.

Waarin verschilt de geschiedenis van Hengelo van de regio?

Hengelo bleef tot ver in de negentiende eeuw een dorp, terwijl in de omgeving stadjes en steden als Delden, Goor, Oldenzaal, Ootmarsum, Almelo en Enschede allemaal hun bloeiperiode(n) kenden. Zoals hierboven reeds gememoreerd kende Hengelo, anders dan in genoemde steden, vanaf ongeveer 1850 een ongekeerde ontwikkeling door de vestiging van industrieën van uiteenlopende aard. Belangrijk gevolg van deze ontwikkeling is dat zich in Hengelo, meer dan in de omliggende plaatsen, verhoudingsgewijs meer specialisten en leidinggevenden van elders vestigden. In de metaal- en elektrotechnische industrie waren dit vaak hoger opgeleiden, waardoor zich in Hengelo een sociaal-cultureel klimaat kon ontwikkelen, dat afweek van dat in de andere Twentse steden, waar de textielindustrie tot ver in de twintigste eeuw de boventoon bleef voeren.

Waarin onderscheidt het Historisch Museum Hengelo zich van andere musea in de regio?

Het museum De Twentse Welle in Enschede vertelt het verhaal van de historische ontwikkelingen in Enschede en Twente in het algemeen. Over 'Hengelo' wordt in dit museum geen specifieke informatie gegeven. Het accent ligt hier op de ontwikkelingen in Enschede.

In het HEIM (industriemuseum in Hengelo) wordt ingegaan op de technische kant van de in Hengelo gevestigde industrieën. ('Hoe werkt een stoommachine?'; 'Wat is radar eigenlijk?'; 'Hoe wordt garen gesponnen?') De ontwikkeling van de stad blijft hier buiten beschouwing.

2 Het Historisch Museum in de Hengelose culturele omgeving

Het Historisch Museum Hengelo is een betrekkelijk klein museum met circa 2000 bezoekers per jaar. Musea zoals de Twentse Welle in Enschede en het Heim in Hengelo trekken circa 50.000 bezoekers per jaar.

In het Hengelose cultuurlandschap bevindt het museum zich mede daardoor in een positie tussen servet en tafellaken.

In de visie van de Gemeente Hengelo is het geen culturele kernvoorziening met als gevolg dat het HMM geen structurele exploitatie subsidie ontvangt. Het HMM ontvangt echter wel een bescheiden gemeentelijke bijdrage van € 14.800 per jaar.

Het museum draait geheel op vrijwilligers, met een jaarlijks budget van iets boven € 100.000

De opbrengsten bestaan voor 40% uit bijdragen van donateurs, 15% uit gemeentelijke subsidie, 17% uit advertentie opbrengsten in Hengelo Toen en Nu en 28% overig.

De uitgaven bestaan voor 35% uit huisvestingskosten, 24% uit publicaties, waarvan 17% Hengelo Toen en Nu, 20% uit algemene kosten en 20 % overige kosten. De begroting staat onder druk en laat de komende jaren een tekort zien.

In het recente verleden (2008- 2010) is een aantal rapporten verschenen, dat een visie geeft op de structurering van het erfgoed binnen de gemeente Hengelo.

Zaken als samenwerking tussen Heim en HMM en de tot op heden niet opgeloste depotproblematiek kwamen hierin aan de orde.

Op initiatief van het Heim verscheen in november 2012 de nota "van Tempel naar Dorpsplein" over de samenwerking tussen Heim en HMM en de hierdoor gewenste herinrichting/uitbreiding van het HEIM. (het museumkwartier)

Het overleg hierover tussen de beide musea is in 2013 geïntensiveerd door uitbreiding hiervan met alle in Hengelo gevestigde culturele instellingen. .

In een gezamenlijk traject hebben de instellingen in 2013 van gedachten gewisseld over thema's als educatie, programmering, gezamenlijk bedrijfsbureau, vrijwilligers en vastgoed.

De uiteindelijke voorstellen, neergelegd in het rapport "Naar een toekomstbestendige culturele infrastructuur" werden gedragen door alle betrokken organisaties.

In het door de instellingen uitgebrachte rapport is het voorstel opgenomen om indien te eniger tijd – beide museale collecties gezamenlijk in het museumkwartier zouden zijn gehuisvest, het huidige Van Benthemhuis zou kunnen worden ingericht als 19^e eeuws pand en de nieuwbouw als expositie-/kunstcentrum.

Duidelijk is dat ook de kosten hiervan zullen moeten worden opgenomen in de totale kosten van het te stichten Museumkwartier.

In de definitieve gemeentelijke cultuurnota, uitgebracht in het najaar van 2013, werd met het Museumkwartier ingestemd.

Een financiële bijdrage van de zijde van de gemeente werd uitdrukkelijk uitgesloten.

Omdat door het ontbreken van de benodigde financiële middelen het niet reëel is te veronderstellen, dat realisatie van een Museumkwartier in Hart van Zuid binnen vijf a 10 jaar is te verwachten, heeft het HMM bestuur besloten vooralsnog zelfstandig verder te gaan en prioriteit te geven aan een herinrichting van het huidige museum.

Deze herinrichting zal de in de komende jaren een speerpunt van beleid vormen

Missie,doelen en middelen

Missie

Het Historisch Museum Hengelo wil het verhaal vertellen over de geschiedenis van Hengelo en wil zich profileren als het kenniscentrum van deze geschiedenis.

Doelen

- In stand houden van het museum
- Het Historisch Museum Hengelo wil een beleid voeren dat de continuïteit veilig stelt van de onder zijn verantwoordelijkheid vallende deelgebieden.
- Opwekken en bevredigen van belangstelling voor de lokale geschiedenis met de nadruk op erfgoed en (culturele) stadsontwikkeling
- Educatie van jeugd en hun (groot)ouders
- publiceren en informeren (periodiek, archief, bibliotheek, themamiddagen,
- Verdubbeling van het aantal museum bezoekers

Het bovenstaande wordt nader uitgewerkt in jaarplannen.

Middelen

- Museum in centrum stad
- Verwerving, beheer en ontsluiting collectie cultureel erfgoed
- Grote collectie voorwerpen, boeken,documenten, films en foto's
- Tentoonstellingszaal
- Theaterzaal
- Periodiek "Hengelo Toen en Nu"
- Digitale toegang via de website
- Gemotiveerde vrijwilligers
- Op projectbasis samenwerking met andere culturele instellingen in Hengelo

4 Sterktes en zwaktes

Sterktes

- Deskundige en enthousiaste vrijwilligers;
- Financieel op dit moment gezond;
- Groot donateurbestand (hoewel krimpend);
- Eigenaar van een karakteristiek historisch pand in de binnenstad;
- Een professioneel en lezenswaardig periodiek *Hengelo Toen en Nu* (6x p.j.);
- Kwalitatief goede tijdelijke tentoonstellingen.

Zwaktes/verbeterpunten

- Er moet een directeur en conservator benoemd worden;
- Verjonging van het vrijwilligersbestand;
- 'Educatie' moet een speerpunt worden;
- Actualiseren van de website, inspelen op sociale media
- Bezoekersaantal moet omhoog.
- Een marketingdeskundige moet het museum meer naamsbekendheid (en bezoekers) bezorgen;
- Opnieuw richting 2000 donateurs om tot een sluitende begroting te komen.

5 Uitvoering

Algemeen

De herinrichting van het museum, waarbij veel aandacht zal worden besteed aan de naoorlogse periode en de stedenbouwkundige- en demografische ontwikkeling is in de beleidsperiode een speerpunt.

In de tentoonstellingen doorgaan met exposities van hoog niveau, terwijl daarnaast de waaier van thema's uitgebreid gaat worden met als uitgangspunt de historie van Hengelo. Hierbij zal in toenemende mate geput worden uit de eigen collectie en bruiklenen. Tentoonstellingen van collecties van derden, worden indien passend gefaciliteerd.

De tweemaandelijks publicatie van ons Periodiek "Hengelo Toen en Nu" zal voortgezet worden, waarbij het vasthouden van de hoge kwaliteit steeds weer een uitdaging vormt.

Op educatief terrein zijn reeds verdienstelijke initiatieven genomen. Dit terrein zal in de toekomst meer aandacht krijgen door niet alleen de scholen te bezoeken met lesmateriaal, maar ook bij het herinrichtingsplannen is plaats ingeruimd voor kinderen. Samenwerking met CREA wordt gezocht om het bereik en de kwaliteit van de educatieve activiteiten te vergroten.

In 2013 is in een dependance in de Markstraat een expositie ingericht over de archeologie van Hengelo, met de nadruk op het *Huis Hengelo*. Deze expositie zal een belangrijke rol spelen in het educatieve programma.

Het beeld en geluid archief is gedigitaliseerd. De website is vernieuwd. Digitalisering van het archief en een goede ontsluiting, via de website, van al het digitale materiaal zal in de beleidsperiode worden gerealiseerd. De digitalisering maakt het mogelijk het materiaal optimaal te gebruiken voor tentoonstellingen. Tevens ontstaat hierdoor de mogelijkheid het foto en documenten archief te combineren met andere archieven, zoals dat van de gemeente, Dit leidt tot een betere conservering van het oorspronkelijke materiaal.

Het museum wil een belangrijke plaats innemen in de uitvoering van activiteiten in het centrum van Hengelo. In nauw overleg met de gemeente en het centrummanagement, zal hieraan worden vormgegeven.

Gezocht wordt naar nieuwe product- marktcombinaties, waarbij samenwerking met andere culturele instellingen actief wordt nagestreefd.. Cross overs tussen museale en podium activiteiten zijn hierbij een mogelijkheid.

De organisatie heeft versterking om de continuïteit van het museum te waarborgen Het streven blijft gericht op het aanstellen van een betaalde (part time) directeur en conservator.

Vooralsnog ontbreken hiervoor de financiële middelen

Actiepunten

Herinrichting

- Presentatie, collectie, exposities afstemmen op een jongere doelgroep, met een accent op de naoorlogse ontwikkeling in de tweede helft van de twintigste eeuw.
- Interactieve presentaties

Meer aandacht voor tweede helft 20^e eeuw betekent accenten op:

- Stadsontwikkeling
- Onderwijs
- Van industrie naar diensten maatschappij
- Demografische ontwikkeling
- Positie Hengelo in Twente

Meer activiteiten voor kinderen(met hun (groot) ouders)

- Jaarprogramma aan scholen communiceren
- Programma voor de vakantie perioden
- Woensdagmiddag aanbod
- Aanbod voor buitenschoolse opvang

En verder:

- Inspelen op de doorlopende leerlijn
- Opstellen van een meerjaren programma
- Ontvangst en les op locatie van de instellingen

Fundraising

- Vergroten van de naamsbekendheid om meer publiek, donateurs en sponsoren te trekken. Dit is van groot belang voor de financiering en daardoor voor de continuïteit van het museum.
- Hiertoe ook social media gebruiken.
- Versterken van de band met donateurs en sponsoren, zodat deze kunnen worden benaderd voor een bijdrage bij speciale acties en tentoonstellingen
- Schenkingen, legaten
- Aansprekende subsidieprojecten

Vergroting binding met adverteerders

- Speciale avonden
- Uitnodigen voor openingen e.d.
- Presentjes schenken zoals de kalender
- Advertorials in het blad Hengelo Toen en NU

